

.....

BESEDE

.....

Дејан А. Милић
публициста, Београд

ВОЈВОЂАНИ И СРБИЈАНЦИ

(У оквиру пројекта “Реч за демократију”, чланови Центра за беседништво Правног факултета у Београду одржали су 24. и 25. августа 2001. године семинар о беседништву у Кикинди. У то време у, од Милошевићевог режима ослобођеној, Војводини зајоденућа је расправа о питању треба ли Војводина да остане у саставу Србије. У преној сали тамошње Народне библиотеке, 24. августа 2001. године Дејан Милић, садашњи извршни директор Центра за беседништво, поводом те расправе обрадио се домаћинима.)

Поштоване даме и господо,
драги Кикинђани,

Док стајем пред вас да са неколико пригодних речи оправдам ваше гостопримство, сећам се како се недавно навршило педесет и пет година откако је мој деда са женом и петоро деце искочио код Сталаћа из воза који је требало да га доведе у Банат, у Наково – ако се не варам, у бољи живот. Од Пирота до Сталаћа његова жена је плакала, деца су му била мусава, он ћутљив. У џепу сакоа стискао је дозволу за пресељење, возне карте и три стотине тадашњих динара (за које не знам колико су дојчмарака вредели). У унутрашњем џепу свога бића ноктом савести гребао је црва сумње. Или је тај црв гребао њега. Пре него што су на сталаћкој ранжирној станици сви поискакали из воза, деди је (причао ми је) кроз главу прошла мисао да не сме бити незахвалан према посној нишавској земљи, која га је отхранила. Четрдесет једну годину потом јео је хлеб, мешен руком моје бабе, справљан искључиво од нишавског жита.

Поштоване даме и господо,

Знам, требало би да моје речи, упућене вечерас вама, буду пригодне и свечарске. Свечарске, међутим, неће бити зато што ме међу осталим мојим колегама некако није досад западала срећа да

говорим оде и панегирике, те сам остао невешт у тим беседама. Моје речи неће бити свечарске и због тога што ценим да ни време у којем говорим није свечарско.

Искрено, дошао сам у Кикинду, дошао сам у Војводину, да се уверим како набујале жеље Војвођана за аутономијом јесу плод тежње да се неке ствари у Србији рашчисте и доведу у ред, а не последица сировог антагонизма пречана према гегулама. У исто време овде сам и да вам пренесем шта о томе мисли добар број гегула.

Драги Кикинђани,

Војводина данас наново тражи своју срећу. На здравље јој. Још од Џеферсона се броји да свако има право на живот, слободу и тежњу за срећом. Ако Војводина жели да своју срећу потражи у Србији, радујем се. Ако, пак, мисли да ће срећу лакше пронаћи сама, слажем се.

Ако ће Војвођани бити срећнији кад одвојимо кесе, одмах да их одвојимо. (Нигде нисам ни видео ни чуо да су две кесе сестре.) Ако је срећа Војвођана ваш сопствени Уставни и Врховни суд, нађите је. Али, било би глупо да се тиме усреће два председника, по пет или шест заменика и судија и по десетак секретарица и шофера. Ако је срећа Војвођана посебан школски програм, само изволите: *йеѝй ѝлус чейири једнако је девейј је свуда йеѝй ѝлус чейири једнако је девейј, а Лоара се неће йомериѝи из своѝ кориѝа ако се у исѝо време нађе и у беоѝрадском и у новосадском уѝбенику*. Ако је срећа Војвођана засебна благајна и гувернер у Новом Саду – на вољу вам. Али шта коме значи где је трезор ако у њему играју мишеви. Срећа Војвођана сигурно није Војвођанска академија наука и уметности, јер су то углавном они исти академици који су нас доведе довели, само би да сад промене име. Али, ако вам је и до тога стало, ево вам. Ако је срећа Војвођана зелено-жуто-плава тробојница и војвођанска химна, живи ви нама и здрави били. Само, водите рачуна ко ће вам заставу кројити а ко химну спевати. Не компоује се химна, рецимо, у Копру, Даблину или Москви, да би се певала у Меленцима или Бачком Брестовцу. Ако ће вас усрећити ваш амбасадор у Вашингтону, пазите само да вас не осрамоти као овај наш последњи што је све нас. Ако ће вас усрећити царинске рампе на митровачком, панчевачком и ковинском мосту, не бранимо. Гегуле се, најзад, одучавају од лоше навике да знају шта је другима најбоље.

О свему се, рођаци, можемо договорити. Материјално се лако можемо поделити. Ту нам је и природа олакшала посао. Ипак, мало ћемо се намучити око других дељења.

Како ћемо, на пример, да одвојимо мудрог Доситеја од његовог Попечитељства просветленија и црквених дела? И како да ставимо Српски грађански законик и творца му Јована Хаџића? Шта је Стерија без Српског лицеума и Лицеум без Стерије? Ево вам натраг Ђура Јакшић са све “Девојком у плавом” али без Скадарлије, а и “Вече на Липару” би требало да остане нама! Сремцу ћемо без проблема издати визу кад год пожели да посети Зону Замфирову и газда Ивка у Нишу. Али поп Тира у Србију не може, пошто га је поп Спира обвинуо код патријарха да прави Војвођанску православну цркву. Вука Караџића да нам испоручите по међународној потерници због тешке увреде нашег књаза Милоша, коју му је нанео у свом чувеном Писму Књазу. Војвода Стеван Шупљикац је ваша унутрашња ствар, као што је Гарашанин наша. Поздравимо акламацијом жељу још једног вашег Александра Петровића да и он постане Шандор Петефи. Пинки, кад год жели, може да види Тита. То су ваше унутрашње ствари. “Кад су Сремци кренули са те Фрушке горе и одоше за Босну тамо да се боре...” овог пута може само преко Товарника и Орашја, па на Брчко. Ми смо неутрални. Змај Јову Јовановића са жаљењем предајемо вама. Мислимо, пак, да се дипломатски можемо нагодити око давања политичког азила Светозару Милетићу. Мири Бањац ћемо узети држављанство али ћемо нострификовати све оцене које је ваших двадесетак професора београдског Правног факултета у последњих десет година дало нашим студентима... и да не набрајам даље. Пашћу у тугу. Јер сви смо ми распети између ситнодушја једних који толико мало дају и шићарцијских манира других, који би све да узму. Мада ништа није ни једних ни других, већ само народно.

Драги Војвођани,

Пред вама стоји гегула, коме ни на крај памети не долази мисао да вам се овде икад појави на тенку, топу или на Шарцу Краљевића Марка. Србијанаца немојте да се бојите. Они своју кочоперну храброст остављају уснулу у двадесетом веку, ходајући на прстима ка својој мудрости, која их ту негде очекује.

Ви одлучујете!

Можете да останете колико хоћете и ми ћемо вам бити захвални. Можете да одете кад год хоћете. Радоваћемо се са вама вашој Војводини и њеном бољитку.

Ако изаберете ово друго, урадите то господски. Немојте само да испадне да сте од нас побегли што смо вам кожу гулили са леђа. (Заиста, има ли овде још увек неког наивног ко и данас верује да ужа Србија не може да изнедри лебац за својих шест милиона

“бадавана”?! И постоје ли још будале међу нама, које још верују да Војводину од туђина може да сачува једино србијански прашинар и прангијаш?!)

Ако изаберете ово друго, нека не испадне да сте нас оставили што се лети купамо сваке суботе а зими сваке друге. Ако изаберете ово друго, нека то буде са добрим разлогом а не само због наших демодираних шајкача, које смо и сами негде затурили.

Ако изаберете ово друго, ставите рампе али не рушите мостове, макар само да не бисте увредили сени својих давних предака који су, кад мостова није било, препливали Саву и Дунав са леве обале на десну и под туђинским куршумима.

Ако изаберете ово друго, немојте да се изненадите кад се срећемо у неком полусутерену европске куће народа!

(Айлауз њублике)

* * *

У истом возу пре педесет и пет година, са својим тек венчаном супругом, налазила се и дедина најстарија кћи. Они су наставили пут. Њихови потомци сада су међу онима који не виде Војводину у оквиру Србије.

(Беседа је изазвала велику њажњу њрисујних. Неколицина њих ѡражила је од ѡговорника ѡнексѡ беседе. Дао им је. У ѡублици је било и унионисѡа и ауѡномаѡа. Суѡрадан на локалном радију ѡводом ове беседе орѡанизована је анкеѡа “За или ѡроѡив Војводине у оквиру Србије”. Победу су однели унионисѡи. У локалном лисѡу Кикиндске новине новинарка Миља Зеѡ објавила је скраћену верзију беседе, са својим веома афирмативним коменѡаром. Године 2007. Војводина је ауѡномна ѡокрајина у сасѡаву независне Србије.)